

Delegace členů a náhradníků do okrskových volebních komisí při souběhu voleb do zastupitelstev krajů a voleb do 1/3 Senátu Parlamentu České republiky

I. Právní úprava

Ustanovení § 64 zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o volbách do zastupitelstev krajů“) upravuje postavení a zřizování okrskových volebních komisí při konání společných voleb do Poslanecké sněmovny nebo do Senátu Parlamentu České republiky (dále jen „Senát“) anebo voleb do zastupitelstev obcí s volbami do zastupitelstev krajů.

Konají-li se volby do zastupitelstev krajů společně v tytéž dny s volbami do Poslanecké sněmovny nebo do Senátu Parlamentu České republiky anebo s volbami do zastupitelstev v obcích, plní okrskové volební komise zřízené podle tohoto zákona i úkoly okrskových volebních komisí pro tyto další volby.

Každá politická strana, politické hnutí a koalice, jejichž kandidátní listina byla zaregistrována pro volby do zastupitelstva kraje, může delegovat nejpozději 30 dnů přede dnem voleb, tj. do 7. září 2016, jednoho člena a jednoho náhradníka do okrskové volební komise v každém volebním okrsku, ve kterém se do příslušného zastupitelstva kraje volí. Není-li takto dosaženo nejnižšího stanoveného počtu členů okrskové volební komise podle § 15 písm. c) zákona o volbách do zastupitelstev krajů, deleguje před jejím prvním zasedáním členy na neobsazená místa starosta.

Ukončení činnosti okrskové volební komise při společném konání voleb do zastupitelstev krajů a voleb do Senátu se pak řídí ustanovením zákona o volbách do zastupitelstev krajů (§ 45) s tím, že koná-li se druhé kolo voleb do Senátu, nebude činnost okrskové volební komise ukončena podle výše uvedeného ustanovení, ale podle § 77a odst. 1 zákona o volbách do Parlamentu.

V souvislosti se shora uvedeným Ministerstvo vnitra zastávalo názor, že při konání společných voleb do zastupitelstev krajů a voleb do Senátu jsou okrskové volební komise ustavovány podle zákona o volbách do zastupitelstev krajů a plní úkoly, jak pro volby do zastupitelstev krajů vyplývající ze zákona o volbách do zastupitelstev krajů, tak i pro volby do Senátu vyplývající ze zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o volbách do Parlamentu“). Z tohoto důvodu nepřipadalo v úvahu delegování zástupců kandidujícími subjekty, jejichž přihlášky k registraci pro volby do Senátu byly zaregistrovány, do okrskových volebních komisí. Oporou pro toto stanovisko bylo usnesení Ústavního soudu sp. zn. I ÚS 608/2000 ze dne 7. listopadu 2000, v němž Ústavní soud při souběhu voleb do zastupitelstev krajů a voleb do 1/3 Senátu konstatoval, že vytvoření samostatných okrskových volebních komisí pro volby do Senátu je v rozporu s platnou právní úpravou, a ta v daném případě nezasáhne žádným způsobem do svobodné soutěže politických sil v demokratické společnosti.

II. Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 20. listopadu 2014, č.j. Vol 23/2014

Průlom v této věci přineslo usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 20. listopadu 2014, č.j. Vol 23/2014 – 110, které se týká delegování členů okrskových volebních komisí při souběhu voleb do zastupitelstev obcí a 1/3 Senátu.

Za stěžejní je třeba v této věci považovat vyjádření Nejvyššího správního soudu, jež je obsaženo ve výroku III. shora uvedeného usnesení.

„Právo delegovat člena a náhradníka do okrskových volebních komisí ve volebním obvodu, v němž daný politický subjekt kandiduje (§ 14e odst. 3 zákona o volbách do Parlamentu), je podstatným institutem sloužícím k zabezpečení poctivosti voleb, zabránění manipulaci s odevzdanými hlasovacími lístky a realizací principu volné, rovné a svobodné soutěže politických sil v demokratickém politickém systému (čl. 5 Ústavy a zejména čl. 22 Listiny základních práv a svobod). Jakkoli při souběhu voleb do Senátu a voleb do obecních zastupitelstev podle § 70 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí, plní okrskové volební komise zřízené podle tohoto zákona úkoly okrskových volebních komisí i pro volby do Senátu, je nutno s ohledem na č. 22 Listiny základních práv a svobod upřednostnit výklad, jenž i v takovém případě umožňuje subjektu kandidujícímu toliko ve volbách do Senátu uplatnit právo podle § 14e odst. 3 zákona o volbách do Parlamentu České republiky delegovat člena a náhradníka do okrskových volebních komisí.“

Možnost delegace členů okrskových volebních komisí politickými stranami z řad svých členů či sympatizantů pramení z principu pluralitní kontroly férovosti volebního procesu všemi kandidujícími subjekty (usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 13. listopadu 2012 č. j. Vol 4/2012 – 39, bod 19).

Podle Nejvyššího správního soudu „smyslem tohoto ustanovení nepochybně je, aby členové okrskové volební komise, která je složena ze zástupců odlišných politických stran, ‚hlídali‘ navzájem řádný průběh voleb v konkrétním volebním okrsku.“ (usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 19. listopadu 2008 č.j. Vol 7/2008 – 13, publ. pod č. 2194/2011 Sb. NSS).

„Podle důvodové zprávy k zákonu o obecních volbách je účelem § 70 zákona o obecních volbách „přehlednost a jednotná organizace voleb včetně úspory finančních prostředků a snížení počtu volebních komisí“. Ustanovení § 70 zákona o obecních volbách je přitom organizačně-technického charakteru a vyjadřuje toliko skutečnost, že při souběžném konání voleb do obecního zastupitelstva a voleb do Senátu nemají vedle sebe fungovat dvě okrskové volební komise, nýbrž pouze jedna, a to komise zřízená podle zákona o obecních volbách, která bude současně vykonávat i úkoly komise pro senátní volby. Z tohoto organizačního ustanovení žádným způsobem neplyne, a nesvědčí pro to ani žádný racionální důvod, že by neumožňovalo či dokonce zakazovalo politickým stranám a jejich kandidátům kandidujícím v příslušném obvodu pouze do Senátu delegaci členů do okrskové volební komise. Přítomnost člena delegovaného politickou stranou, která kandiduje (respektive její kandidát) pouze v jedné z obou současně konaných voleb,

respektuje významnou úlohu okrskových volebních komisí v kontrole volebního procesu a zároveň není z hlediska principů organizace voleb nikomu na újmu.“ (usnesení NSS Vol 23/2014-110).

III. Závěr

Ačkoliv se usnesení Nejvyššího správního soudu týká souběhu voleb do zastupitelstev obcí a voleb do 1/3 Senátu, lze jej analogicky aplikovat též na případ souběhu voleb do zastupitelstev krajů a voleb do 1/3 Senátu.

S ohledem na shora uvedené je nutné přiznat právo delegovat člena a náhradníka do okrskových volebních komisí nejen subjektům kandidujícím ve volbách do zastupitelstev krajů, ale též subjektům kandidujícím pouze ve volbách do 1/3 Senátu (tj. politickým stranám, politickým hnutím, koalicím a nezávislým kandidátům, jejichž přihláška k registraci byla zaregistrována pro volby do Senátu ve volebním obvodu, jehož součástí je volební okrsek, a kteří kandidují pouze v těchto volbách).

V tomto případě pak pro pověřený obecní úřad v sídle volebního obvodu vyplývá povinnost z ustanovení § 13 odst. 1 písm. e) zákona o volbách do Parlamentu, a to poskytnout adresy zmocněnců politických stran, politických hnutí, koalic a nezávislých kandidátů, jejichž přihláška k registraci byla zaregistrována, okrskovým volebním komisím (prostřednictvím starostů). Starostové pak mají povinnost poskytnout výše uvedeným kandidujícím subjektům informace o počtu a sídle volebních okrsků, a to zveřejněním na úřední desce do 45 dnů přede dnem voleb [§ 14c písm. f) zákona o volbách do Parlamentu a usnesení Nejvyššího správního soudu č.j. Vol 23-2014-110 ze dne 20.11.2014].

Pro úplnost upozorňujeme, že v hlavním městě Praze se okrskové volební komise pro volby do Senátu zřizují a plní úkoly podle zákona o volbách do Parlamentu, neboť v hlavním městě Praze se volby do zastupitelstev krajů nekonají.